

Edebi Bir Tür Olarak Mevlid ve Farsça Mevlid Müellifi Nureddin Muhammed Kazerûnî

Mitat Çekici*

ORCID: 0000-0002-4576-9468

Öz

Peygamber'in doğumunu anlatan anlamında kullanılan Mevlid kavramı edebiyatta terim olarak Hz. Muhammed'in dünyaya geldiği gün olarak kullanılmıştır. Mevlid kavramı gelişerek Hz. Muhammed'in dünyaya gelişi, hayatı, mucizelerini, gazalarını, ahlakını, vefatını konu alan eserlerin ve bu eserlerin okunduğu törenleri karşılar olmuştur. Özellikle Hz. Peygamberin doğum gecesinde, çoğunlukla özel gün ve gecelerde hayra vesile olacağı düşüncesiyle okunan Kur'an, Dua, İlahi ve övgü şiirlerine denilen Mevlid metinleri yazılı ve sözlü gelenekte Allah'a iman ve Peygambere bağlılığını göstermek için okuduğu, ezberlendiği ve öğrendiği belirli bir edebi birikim sonucu kurulmuştur. İran edebiyatında Peygamber'in hayatını ve onun özelliklerine dair direkt Farsça yazılmış eserler ilk devirlerde görülmez. Bundan dolayı Fars edebiyatında mevlid olarak yazılmış eserler yok ancak Hüseyin'in Şehit edilmesini anlatan birçok esere rastlamak mümkündür. Nureddin Muhammed Kazerûnî'nin eserinin önsözü hayatı hakkında çok kapsamlı değildir ve Müellif de kendisi hakkında detaylı açıklamalarda bulunmamıştır. Bilinen tek bilginin Kazerûn ailesinin dini ilimlerde çok tanınmış olmalarıdır. Kazeronî'nin Kazerûn ailesinden olduğu ve bu ailenin Nebi Siyeri'ni telif etmekte etkili olduklarıdır. Yazar, orijinali nesir olan bir Mevlid eserden nazmetmiş ancak hiçbir şekilde o eserin ve yazarın ismini belirtmemiştir.

Anahtar kelimeler: Mevlid, Hz. Peygamber ve Hayatı, Nureddin Muhammed Kazerûnî, Fars Edebiyatı.

Gönderme Tarihi: 24/02/2020

Kabul Tarihi:25/03/2020

* ** Öğretim Görevlisi Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü,
E-Mail: mitatcekici@Artuklu.edu.tr

**Mawlid As a Literary Genre and Author of Persian Mawlid: Nûr-ad-Din
Muhammad Kâzerûni**

Mitat Çekici

ORCID: 0000-0002-4576-9468

Abstract

The concept ‘Mawlid (or Mawlid al-Nabi al-Sharif)’, meaning the work that tells (explain/mention) birth of the Prophet, was used as a term in literature for the day on which Prophet Muhammad was born. By undergoing a semantic extension, the concept ‘Mawlid’ has become to correspond works which mention Prophet Muhammad’s birth, his life, miracles, ghazas (holy wars), ethics and his death, and ceremonies at which these works have been recited (read). Mawlid texts, called for the Quran, Prayer, Chant and hymn poems that are recited (read) on birthnight of Prophet Muhammad in particular, and mostly on special days and nights with the thought that they will conduce toward a charity (goodness), were established (built) in consequence of a certain literary accumulation that people have read (recited), memorized (learned by rote) and learned in oral and the written tradition so that they would show their faith to Allah (God) and commitment (devotion) to Prophet. Works, written in persian language directly, concerning the Prophet’s life and his characteristics, were not seen in the first periods in Persion literature. For this reason, there have been no works that were written as mawlid in Persian literature, but it is possible to confront a lot of works which mention Husayn Ibn Ali’s martyrdom. Preface of Nûr-ad-Din Muhammad Kazerûni’s work is noncomprehensive (noninclusive) on his life and also author did not give detailed explanations about him. The only known information is that the Kazerûn family is well known for (in) religious sciences; Kazeroni is from the Kazerûn family; and that this family has impact on writing Siyer-i Nebi (Life of Prophet). The author wrote in verse (put/arranged into verse form) of a Mawlid of original is a prose, however he stated in no way name (s) of that work and author.

Key words: Mawlid, Prophet Muhammad and His Life, Nûr-ad-Din Muhammad Kazerûni, Persian Literature.

Received Date: 24/02/2020

Accepted Date: 25/03/2020

**Мавлид как литературный жанр и писатель персидского Мавлида Нуреддин
Мухаммед Казенури**

Резюме

В религии ислам повествование о рождении пророка Мухаммада напоминает в теории Мавлид. В последующих годах значения слова Мавлид было раскрыто больше, в нем говорилось о рождении пророка Мухаммада, о его жизни, о завоеваниях, философии, распространении религии Ислам, и в конечном итоге о смерти. В день рождения пророка, точнее в ночное время суток, для счастливого будущего и душевного покоя, желательно читать суры из священной книги Куран (полное и точное название Куран-и Керим) молится и вспоминать хорошие деяния пророка, говорить про веру в Аллаха и наставления пророка Мухаммада. В персидской (в данное время Иранской) литературе о теории или суре Мевлид, в первый период времени после смерти пророка точных высказываний написано не было. В связи с этим после смерти на поле боя Хусейна так в персидской литературе можно найти множество достоверных источников. Нуреддин Мухаммед Казенури в своем произведении не дал точных данных не о себе, не о прожитой жизни. Род Казенури был начат из семьи рода Казерун который известен в кругу известных мусульманских семей. Казенури переписал свое издание по суре Мавлид но о Суре мевлид и ее авторе не было ничего упоминано.

Ключевые слова: Мавлид, Пророк Мухаммад и его жизнь, Нуреддин Мухаммед Казенури, Персидская литература

Получено: 24/02/2020

Принято: 25/03/2020

Giriş

“Mevlid” kelime olarak Arapça “v,l,d” kökünden olup mimli mastar olarak “doğma, vilâdet; doğurma”, mef’il bâbında ism-i zaman veya mekân olarak “doğum zamanı” ya da “doğum yeri” ve “bir kimsenin doğum günü” gibi manalara gelir. Çoğulu da “mevâlid” ve “mevâlîd”dir.¹ Mevlid kelimesi Arapçada bir zaman ismi olarak kullanılır. Mevlid’in bir manası da, herhangi birinin, özellikle Peygamber’in doğumudur. Peygamber’in doğumunu anlatan anlamında da kullanılmaktadır.² Edebiyatta terim olarak Hz. Muhammed’in dünyaya geldiği gün için “mevlid”, Hz. İsa’nın doğduğu gün için ise aynı kökten olan “milad” gibi tabirler kullanılmıştır. Türkçede de “mevlid” Hz. Muhammed’in doğumu vesilesiyle düzenlenen çeşitli tören ve özellikle de Süleyman Çelebi’nin Vesiletü’n-necât adlı ünlü eseri için kullanılmaktadır. Türk-İslâm edebiyatında bir tür ismi olan “mevlid” Süleyman Çelebinin eseriyle bütünleşmiştir.³ Zaman içerisinde mevlid kavramı gelişerek Hz. Muhammed’in dünyaya gelişi, doğum zamanı, hayatı, mucizelerini, gazalarını, ahlakını, vefatını konu alan eserlerin ve bu eserlerin okunduğu törenleri karşılar olmuştur. Özellikle Hz. Peygamberin doğum gecesinde, çoğunlukla özel gün ve gecelerde hayra vesile olacağı düşüncesiyle okunan Kur’an, Dua, İlâhi ve övgü şiirlerine denilen Mevlid, Arap ve Türk edebiyatında önemli edebi bir tür olmuştur.⁴

¹ Ahmet Özel, “Mevlid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 29, Ankara: TDV Yay., 2004, 475.; M. Fatih Köksal, *Mevlid-nâme*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011, 20.; Selami Bakırcı, *Mevlid Doğuşu ve Gelişmesi*, İstanbul: Akademik Araştırmalar Yayınları 2003, 1.; Faruk Kadri Timurtaş, *Mevlid-Süleyman Çelebi*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları-381, 1980, III.; Bilal Kemikli, *Mevlid Külliyyâtı*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları-1251, c. I, 2016, 29.; Soner Akdağ, “Süleyman Çelebi’nin Mevlid’i Üzerine”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sy. 36 (2008): 85.; Hasan Aksoy, “Eski Türk Edebiyatı’nda mevlidler”, *Türkiye Araştırmaları Literatür dergisi*, sy.9 (2007): 323.; Ubeydullah Sezikli, “Besteli Mevlid Üzerine İki Yazma Eser”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 8 (1): 179.; Necdet Şengün, “Hz. Fâtma Mevlidi ve Vesiletü’n-Necât ile Mukayesesi”, *C.Ü. Fakültesi Dergisi*, sy. XII/2 (2008): 422.; Ahmed-i Hasi, *Mevlid*, çev. Özer Osman, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2016, 9.; Ahmet Özel, “Mevlid: Tarihi ve Dinî Hükümü”, *Divan:Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, 2002/1, 235.; Semra Alyılmaz, “Mevlit ve Türk Edebiyatında Mevlit Türü”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sy. 13 (1999), 195-196.; Süleyman Eroğlu, “Edebi Bir Tür Olarak Mevlitler-Şekil Özelliklerine Dair Bazı Değerlendirmeler-”, *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 8 (2010/1), 126.

² Necla Pekolcay, *Mevlid Süleyman Çelebi*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016, 16-17.; R. Bahar Akarpınar, “Türk Kültüründe Dini Törenler ve Mevlid kutlamaları”, Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1999, 168-169.; Necdet Şengün, “Türk İslam Edebiyatında Manzum Hz. Ali Mevlidleri ve Câferi’nin Mevlûd-i Haydaru’l-Kerrâr’ı”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 36 (2012), 304.

³ Köksal, *Mevlid-nâme*, 20.

⁴ Bakırcı, *Mevlid Doğuşu ve Gelişmesi*, 3.

Tarih sahnesinde çeşitli din mensubunun, din kurucuları ve büyükleri için farklı törenler düzenlemiştir. Bu törenlerde çeşitli ayinler düzenleyerek kurban adadıkları, çeşitli ilahiler söyledikleri, mum ve ateş yaktıkları vs. gibi kendi inançları doğrultusunda birtakım kutlamalar yaparak merasimler düzenledikleri bilinen bir gerçektir. Hz. Peygamber (SAV) hayatta iken kendisinin doğum yıl dönümü kutlanılmasını istememiştir. Dört halife dönemi ve Emevî, Abbâsî dönemlerinde de herhangi bir kutlama merasimine rastlanılmamıştır.⁵ İlk iki halife dönemi fetih hareketleriyle uğraşılması, son iki halife döneminde ise iç sorunlarla uğraşılmasından dolayı mevlid kutlaması yapılamamıştır. Emevî ve Abbasî yönetimleri döneminde de Peygamber'in soyunda olanlara destek olur diye düşünüldüğü için doğum günü kutlamasına uygun şartlar oluşmamıştır.⁶ Tarih'te ilk mevlid kutlamaları Mısır'da kurulan Fâtımî devletinde yapılmıştır. Bu kutlamalar zamanla yayılıp resmî devlet töreni şeklini almıştır.⁷ Mevlid merasimleri, hikâye ve masal gibi edebi türlere de yansımıştır. Bu hususta, bir kısmının Fâtımîler ve Memlukler döneminde yazıldığı ve son şeklinin de yine bu dönemlerde tamamlandığı "Bin Bir Gece" masallarında da yer almaktadır. Bu masalların kahramanlarından biri olan tüccar Abdurrahman, oğlunu evlendirdiği zaman kutlamaların ilk gününde din adamlarına mevlid okutturmuş, bu da mevlidin toplumda yaygınlaştığını ve kültürel yapı olarak yer aldığını belirtir.⁸

Osmanlı Hanedanında Hz. Peygamber'in doğum günü olarak kabul edilen 12 Rebiülevvel'de yapılan törenlerin başlangıcı konusunda net bilgiler bulunmamaktadır. Ayrıca Osmanlı hakimiyetine girmiş olan Arap ülkelerinde Osmanlı devletine gerek siyasi gerekse kültürel açıdan yakın olan bölgelerde Arapça mevlidlerin okunduğu ve kutlamaların olduğu söylenmektedir. Bu da Osmanlı Devleti'nde kutlamaların halk arasında yapılmış olduğu düşündürülebilir. Bazı vakfiyelerde bulunan kayıtlar doğrultusunda Osman Gazi'ye dayandığı iddia edilir. Ancak genel görüşe göre mevlid töreni Kanunî Sultan Süleyman zamanından itibaren saray protokolünde yer almaya başladığını ve III. Murad zamanında ise resmileştiği yönündedir. Osmanlı hükümdarı

⁵ Timurtaş, *Mevlid-Süleyman Çelebi*, IV.; Bakırcı, *Mevlid Doğuşu ve Gelişmesi*, 9-10.

⁶ Şengün, "Türk İslam Edebiyatında Manzum Hz. Ali Mevlidleri ve Câferî'nin Mevlüd-i Haydaru'l-Kerrâr'ı", 421.; Özel, "Mevlid: Tarihi ve Dinî Hükümü", 236.; Bakırcı, *Mevlid Doğuşu ve Gelişmesi*, 9.

⁷ Şengün, "Türk İslam Edebiyatında Manzum Hz. Ali Mevlidleri ve Câferî'nin Mevlüd-i Haydaru'l-Kerrâr'ı", 421.; Alyılmaz, "Mevlit ve Türk Edebiyatında Mevlit Türü", 197.; Eroğlu, "Edebi Bir Tür Olarak Mevlitler-Şekil Özelliklerine Dair Bazı Değerlendirmeler", 128.; Osman Çetin, "Tarihte İlk Resmi Mevlid Merasimleri", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 2 (1987/2): 74.; Necla Pekolcay, "Mevlid", *İslam Ansiklopedisi*, c. 8, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993, 172.

⁸ Bakırcı, *Mevlid Doğuşu ve Gelişmesi*, 31.

III. Murad 996(1588) yılında mevlid kutlamalarını başlatmıştır. Mevlid merasimlerinin ne zaman ve nerede, nasıl kutlanacağı, kimlerin katılacağı konusu kanunlaştırılmıştır. Osmanlıdaki Mevlid kutlamaları Sultan II. Ahmed zamanında en parlak dönemini yaşamıştır. Özellikle ilim adamlarından gelmeyenleri getirtmiştir. Şeyhülislam Yahya Efendi Dergâhında da mevlid okutulması, mevlid merasimlerinin resmi kutlamalar dışında Tasavvuf ehli arasında kutlandığının göstergesidir. Osmanlıda mevlid kutlamalarına oldukça önem verilmiştir. Büyük miktarda bağışlar yapılmış ve Hz. Peygambere duyulan derin sevgi ve peygamberimizin şefaatine nail olmak amacıyla vakıflar da kurulmuştur.⁹ Osmanlı toplumu, mukaddes değerlere bağlılığı ile bilinir, Hz. Peygamber bu değerlerin en önemlisidir. Miraç gecelerinde Miraciyelerin ve yakın tarihlere kadar Hz. Peygamber (sav)'in hayatını manzum olarak anlatan Muhammediyye adlı eserin de coşku içinde okunması Resulullah sevgisinin ne denli önemsendiğinin göstergesidir. Hz. Muhammed'in doğum günü münasebetiyle düzenlenen mevlid törenleri bu bakış açısıyla değerlendirilmelidir. Bu törenlerde okunması için birçok Mevlidü'n-nebî kitapları kaleme alınmıştır. Bu açıdan bakılınca kurulan vakıflar sadece kurulduğu dönemde kalmamış kendisinden sonraki dönemlerde de varlıklarını sürdürmüş, mevlid kutlamaları düzenleyip mevlidler okutmaya devam etmiştir. Özellikle Süleyman Çelebi tarafından kaleme alınan Vesîletü'n-necât olan Mevlid, Kur'an-ı Kerim'den sonra en çok okunan kitap olmuştur. Şüphesiz günümüzde de olduğu gibi Osmanlı Tarihi boyunca da hemen her sınıftan halk; Sünnet, doğum, evlenme ve ölüm gibi acı ve neşeli oldukları günlerde mevlid okutturmuşlardır. Bu da halkın Peygamber'e olan sevgisini ve Mevlid'in kendi duygu ve düşüncelerine tercüman oluşuna örnek gösterilebilir.¹⁰

Hz. Muhammed'in hayatı, güzel ahlakı ve gazaları hakkında yazılan siyerler bulunmakla birlikte mevlidler konusu ve şekli bakımından bu türden farklıdır. Mevlid tarzındaki eserlerde Nur-i Muhammedî'nin yaratılışı, diğer peygamberlerden Hz. Muhammed'e gelişi, doğumu, doğumu öncesi ve sonrası yaşanan mucizeler, ölümü ve ölümünden sonra duyulan üzüntü anlatılmaktadır. Mevlidler Peygamberin doğum günü vesilesiyle düzenlenen şenlik ve kutlamalarda okunmak amacıyla kaleme alınmışlardır. Mevlid metinleri yazılı ve sözlü geleneğe Allah'a iman ve Peygambere bağlılığını göstermek için iman edenlerin okuduğu, ezberlediği ve öğrendiği belirli bir edebi

⁹ Bakırcı, *Mevlid Doğuşu ve Gelişmesi*, 33-35.

¹⁰ Akarınar, "Türk Kültüründe Dini Törenler ve Mevlid kutlamaları", 183-184.

birikim sonucu kurulmuştur. Mevlid metinlerinin kaynağını başta Kur'an-ı Kerim(ayetler), sünnet (hadis ve peygamber hayatı), siyer, hilye gibi peygamberin sıfatlarını anlatan, peygamber kıssaları, dini ve ahlaki hikâyeler, menkıbeler oluşturur. Bunlara ek olarak tasavvuf anlayışı içinde tevhid, na't, münacaat vb. kaynaklar da mevlid metinlerinin temelini oluşturur.¹¹ Mevlidler şekil ve konu bakımından birbirine benzerlik gösterir. Sadece manzum, mensur olanlarla birlikte hem mensur hem manzum olanı da mevcuttur. Genellikle Hz. Peygamber için salâvat getirilen beyitler manzum ve mensur kısımlarını birbirine bağlar. Mensur mevlidlerde seciler, hayal ve tasvirlerle birlikte hissi ve edebi bir anlatım tarzı vardır. Mesela İbn Hacer el-Heytemî, Ali el-Kârî'nin mevlidlerinde gerçekçi, kaynağa dayalı, duygusallığa yer vermeyen, didaktik metinler de mevcuttur. Mevlidlerin konusu ana yönleriyle Peygamber'in nuru, o nurun diğer peygamberlere geçişi, annesinin hamileliği, babasının vefatı, doğum esnasında, öncesinde ve sonrasındaki olaylar, Halîme'nin yanına verilmesi, şemali, İsrâ, mi'rac, evlenmesi, çocukları gibi konular içerir. Mevlidler şekil olarak planlı kasideye uymuş, giriş, metih ve sonuç gibi kısımlardan oluşmaktadır.¹²

Mevlidler sadece Peygamber'in doğumunu anlatmamaktadır. Bunun yanında başka konuları da içerir. Mevlid türü eserler genel olarak aynı bölümlerde oluşurlar ancak bazısı farklılık gösterebilir. Hemen hemen hepsinin ortak noktası Hz. Muhammed'in doğumudur. Mevlidler; Tevhid, münâcaat, âlemlerin yaratılması, dua, Hz. Peygamber'in nasihatleri, Peygamber'in mucizeleri, Peygamber'in miraca çıkışı, Peygamber'in hicreti, vefatı ve Hâtîme gibi konuları içerir. Mevlidlerde hemen her faslın sonunda Hz. Peygamber'e salâtın da içinde bulunduğu tekrar beyitlere yer verilmiştir.¹³ Nuru Muhammed'in yaratılışı, nurun Hz. Âdem'den başlayarak diğer peygamberlerde devam etmesi ve Hz. Muhammed (sav)'de karar kılınması, Peygamber'in doğumu, doğumu öncesi ve doğumu sonrasında gelişen olağanüstü olayları konu alırlar.¹⁴ Hz. Muhammed'in örnek ahlakı, hayatının bazı kısımları da mevlidlerin konusu olabilir. Mevlidlerin ne kadar uzun veya kısa olmalı şeklinde bir

¹¹ Akarçınar, "Türk Kültüründe Dini Törenler ve Mevlid kutlamaları", 171.

¹² İsmail Durmuş, "Mevlid (Arap Edebiyatı)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 29, Ankara TDV Yay., 2004, 481-482.

¹³ Hasan Aksoy, "Eski Türk Edebiyatında Mevlidler", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, sy. 9, (2007): 325.; Hasan Aksoy, "Mevlid (Türk Edebiyatı)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 29, Ankara TDV Yay., 2004, 483.; Şengün, "Türk İslam Edebiyatında Manzum Hz. Ali Mevlidleri ve Câferî'nin Mevlûd-i Haydaru'l-Kerrâr'ı", 425.

¹⁴ Abdurrahman Kaya, "Cismi'nin Mevlid'i: İnceleme-tenkitli metin-dizin-ıtpkıbasım", Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2013, 2.; Şengün, "Türk İslam Edebiyatında Manzum Hz. Ali Mevlidleri ve Câferî'nin Mevlûd-i Haydaru'l-Kerrâr'ı", 423.

kural yoktur. Beyit sayısı için belli bir sınırlama olmamaktadır. Beyit sayısı müellifin önceliğindedir.¹⁵

İslam dininin ortaya çıkışı, bu dini kabul eden toplumların hayatında önemli değişimlerin oluşmasına neden olmuştur. Allah ve peygamber sevgisinin oluşturduğu heyecan Müslüman toplumlarda yeni bir edebi tür ve şekil oluşturmuştur. Allah'ı övmeyi konu alan tevhid, münacat, tefsirler, Kur'an tercümelemleri ile Resulullah'a duyulan sevgi sonucunda Naat, Mevlid, Siyer, Şefâatname, Şemâyil, Esmâ-i Nebi, Mu'cizât-ı Nebi, Gazavât-ı Nebi, Hicretü'n-Nebi gibi birçok dini tür oluşturulmuştur. Bu türlerin içerisinde özellikle mevlid üzerinde birçok eser kaleme alınmıştır.¹⁶ Hz. Peygamber'e karşı duyulan yoğun sevgi ve saygı, onun ismini anmak, yaşatmak, ona dua etmek ve onun şefaatine nail olmak için çeşitli eserler kaleme alınmıştır. Bu eserler Siyerler, İslam Tarihleri, Kısas-ı Enbiyalar ve Mevritler şeklindedir. Edebî bir kavram olarak Mevrit; Hz. Peygamber'in hayatını, mucizelerini, vefatını ve özellikle de doğumunu konu alan manzum şekilde eserler için kullanılmıştır.¹⁷ Arapça mevlidlerin dışında farklı dillerde yazılmış olan mevlidler de vardır. Farsça, Arnavutça, Kürtçe, Cava Dilinde, Boşnakça, Rumca, Çerkesçe, Urdu dilinde, Alhamyado (Arap harfleriyle yazılmış İspanya ve havâlisi dili) ve Tatarca yazılmış mevlidler de mevcuttur.¹⁸

Mevlid olarak adı geçen çok az sayıda eserin yazıldığı Fars edebiyatında bu tür çok gelişmemiştir. İran edebiyatında Peygamber'in hayatını ve onun özelliklerine dair doğrudan doğruya Farsça yazılmış eserler ilk devirlerde görülmez. İbnü'l Hişâm'ın *Sire'si*, El-Vâkidî'nin *Kitâbu'l megâzî'si*, Muhammed b.'İsât-Tirmîzî'nin *Kitâbu's-şemâ 'ili'n-Nebî'si* gibi içerik açısından mevlidlere benzer tercümeler mevcuttur. Ancak bunlar mevlid eserler değildir. İran'ın sonraki yüzyıllarda daha da Şiileşmesi, Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesi nedeniyle Muharrem ayının matemli geçirilmesi, Peygamber'in doğum günü için şenliklerin yapılmasına imkân sağlayamamıştır. Bundan dolayı Fars edebiyatında mevlid yani Peygamber'in doğuşunu nazım ya da nesir olarak anlatan ve toplum içinde okunmak üzere yazılmış olan eserler yoktur. Ancak Hüseyin'in Şehit edilmesini anlatan, Muharrem ayında veya başka zamanlarda

¹⁵ Köksal, *Mevlid-nâme*, 26.

¹⁶ Eroğlu, "Edebî Bir Tür Olarak Mevritler-Şekil Özelliklerine Dair Bazı Değerlendirmeler", 126.

¹⁷ Aksoy, Eski Türk Edebiyatında Mevlidler, 323.; Şengün, "Türk İslam Edebiyatında Manzum Hz. Ali Mevlidleri ve Câferî'nin Mevlûd-i Haydaru'l-Kerrâr'ı", 423.

¹⁸ Pekolcay, Mevlid Süleyman Çelebi, 30-32.; Kemikli, *Mevlid Külliyyâtı* 37-38.; Aksoy, Eski Türk Edebiyatında Mevlidler, 324.; Şengün, "Türk İslam Edebiyatında Manzum Hz. Ali Mevlidleri ve Câferî'nin Mevlûd-i Haydaru'l-Kerrâr'ı", 424.

okunmak üzere kaleme alınmış, halka özgü ya da ilmi birçok esere rastlanmak mümkündür. Bununla birlikte Fars edebiyatında, isminde Mevlid sözcüğünün geçtiği tek eser olan büyük sufi Ebû ‘Aliyyini’-d-Dekkâk neslinden olduğu iddia edilen Sa’İdü’-d-Din Muhammed b. Mes’ûdini’l-Kâzerûnî’nin *Mevlidü’l-Mustafâ* olarak bilinen *El Muntakâ Fi siyeri’l-mevlidi’n-Nebiyi’l-Mustafâ* adlı eserin tercümesidir. Bu eser müellifin oğlu ‘Affû’-d-Dîn b. Sa’îdi’-d-Dîn el-Kâzerûnî tarafından yapıp *Tercüme-i Mevlid-i Mustafa* ismiyle bilinmektedir. Bu sebeple Farsça olarak yazılmış bir mevlid eserden söz etmek oldukça zordur. Var olan eserler ise Arapça eserlerden tercümelerdir.¹⁹ Mevlid konusunda gerekli bilgileri verdikten sonra Farsça mevlid mesnevisi müellifi olan Nureddin Muhammed Kazeronî ve ailesi hakkında bilgi verelim.

Kazerûniler hicri sekizinci yüzyılda Nebi (Peygamber)’nin Siyerini telif etmede aktiftiler Sekizinci hicri yüzyılda Nebi Siyerinde aktif olan Kazerûn Mektebinin faaliyetleri arasında bulunan Siyerin tarihçesi şeklinde olan İbn-i İshak’ın *El-Muntekî* gibi önemli eserinin tercümesi, Siyer hikayeleri edebiyatında *Zerretü’l-EIÜlyâi* adlı eserinin tercümesinde Kazerûnilerin katkısı aşıkardır. Böylesi bir mirası İran’ın diğer bölge veya şehirlerinde görülmemiştir. Kazerûnilerin Mekke ile irtibatları bu katkının delillerinden biridir ve bilindiği gibi Mescid-i Haram’ın müezzinlerinin büyük bir çoğunluğunu uzun bir süre Kezarûniler üstlenmiştir. Gerçekten de Kezarûn, sekizinci hicri yüzyılda Hadis merkezlerinin ve ilim ile dini şehirlerden biri olmuştur. Kazerûn ailesinden birçok eser geriye kalmıştır. Bu noktayı da eklemekte fayda görülmektedir; *El-Muntekî* adlı eserin daha önceden İran’da bulunduğu ve Safevi döneminde meclis ulemasından biri tarafından bu eser Behar mahzenine götürülmüştür.²⁰ Ancak bu tarz önemli eserlerden elde kalan birkaç eser içinde yer alan Mevlid-i Nebi ya da Mevlid-i Nuriyye olarak da bilinen Nureddin Muhammed Kazeronî’nin eseri bu aileden hatıra olarak kalmıştır. Zikredilen bu iki eser arasında yaklaşık yüz yıllık bir zaman farkı vardır.

¹⁹ Ahmet Ateş, *Süleyman Çelebi Vesiletü’n-necât Mevlid*, Ankara: Türk Tarih Kurumunu Basımevi, 1954, 14-15.

²⁰ Resûl Ce’feryân, *Sehm-i Kâzerûnîhâ Der Tedvîn Sîre-i Nebevî (SAV)*, www.kazeroonema.ir (07.11.2019)

Nureddin Muhammed Kazeronî

Nureddin Muhammed Kazeronî'nin *Mevlid-i Nuriyye* adlı eserin önsözü hayatı hakkında çok kapsamlı değildir ve Müellif de kendisi hakkında özel bir noktaya değinmemiştir. Bilinen tek bilginin Kazerûn ailesinin dini ilimlerde çok tanınmış olmalarıdır. Nureddin Muhammed Kazeronî'nin Kazerûn ailesinden olduğu ve bu ailenin Nebi Siyeri'ni telif etmekte etkili olduklarıdır. Kazerûn mektebinin sekizinci hicri yüzyılda aktif olmaları münasebetiyle onlardan geriye kalan eserlerin varlığından söz edilmiştir. Bu önemli eserler içinde geriye kalan Mevlid-i Nebi ya da Mevlid-i Nuriyye olarak da bilinen Nureddin Muhammed Kazeronî'nin eseri bu aileden hatıra olarak kalmıştır. Değindiği gibi şairin hayatı hakkında yeterli ve net bir bilgi yoktur. Nureddin Muhammed Kazeronî'nin net olarak nerede ve ne zaman dünyaya geldiği konusunda açık bir bilgi olmamakla birlikte Mevlid-i Nuriyye adlı eserinin yazılış tarihinde yaklaşık elli ya da altmış yaşlarında olduğu düşünülebilir. Onun şiir söylemedeki tarzına dayandırılarak eserini tamamladığı zamanlarda bilgi sahibi bir mutasavvıf olduğu ve dini ilimlerden de haberdar olduğu teşhis edilebilir. Sonuç olarak Kezaronî'nin sekizinci hicri asrın ilk ikinci veya üçüncü onlu yıllarında doğduğuna ihtimal verilebilir. Bu sebeple Kazeronî'nin doğum yılını 820 ya da aşağı yukarı sonraki birkaç yıl olarak söylenebilir. Bu açıklamalara aşağıdaki beyitler referans gösterilmiştir.

Müellifin eserini iki yılda yazdığı aşağıdaki beyitlerden de anlaşılmaktadır. Yani eserini bitirdiğinde hicretin de sekiz yüz yetmiş beşinci yılı olduğunu da belirtmiştir. Bu eserini tamamladığında kurtuluşa erdiğini, sıkıntılarının geçtiğini dile getirmiştir. Eserini o senenin Berat gecesinde gece yarısında tamamlamıştır.

در سنین هشتصد و هشتاد و کز خوشی جنت بدی²¹ خوان سهینچ²²

پنچ

شدهمى مولود نوريه تمام حمدالله کز در خير الانام²³
گر کسی خواهد که بشناسد بکام کاین کتابم در چه ساعت شد تمام
ماه شعبان نیم شب، لیل برات بُد، که جانم یافت از محنت نجات

²¹م: شد این؛ د: بد این

²² سهینچ kelimesi on beş gün olarak kullanılır. Ayrıca dünyayı betimlemek için de kullanılır. Dünya anlamında da kullanılır. Vezin gereği سهینچ olarak kullanılması amiyane olarak şiirde yer aldığı düşünülmektedir.

²³ Hz. Muhammed (SAV)'in lakaplarından biridir ve ayrıca En iyi yaratılan manasına da gelmektedir.

رفته بود از هجرت صدر کبار²⁵ هشتصد هشتاد و هفت ای مرد کار²⁴

Sekiz yüz yetmiş beş yılında	Cennetin güzelliğindendi dünya
Hamdolsun ki Resulullah kapısında	Nuriyye Mevlidi tamamlandı
Eğer bir kimse arzulararak bilmek isterse	Bu kitabım hangi saatte tamamlandı diye
Şaban ayı gece yarısı, Berat Gecesi idi	Canım sıkıntıdan kurtuluş buldu
Resulullah'ın hicretinden geçmişti	Sekiz yüz yetmiş yedi, ey iş ehli

Nuriyye Mevlidi'nde hacimli dört yazma eser geriye kalmıştır. Bu eser dokuzuncu hicri asrın ikinci yarısında yazılmış olup yaklaşık otuz bin beyitten oluşmaktadır. Bu eser Akkoyunlular zamanı Sultan Yakup döneminde yazılmış ve bu dönemin değerli eserler zümresinde yer almıştır.²⁶ Bunların yazılış sırası şu şekildedir:

- 1) Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası, Hacı Selim Ağa bölümü, Hüdei Efendi 1073 numaralı. 949 kameri tarihinde Mekke'de yazılmıştır.
- 2) İstanbul Üniversitesi Nüshası, FY 1236 sayılı Ahmet Ateş bu nüshayı tanıtmıştır. 1290 kameri tarihinde Keşmir'de yazılmıştır.
- 3) Melik Kütüphanesi (Tahran) Nüshası, 5073 sayılı (Siyer veya Nuriyye Mevlidi) 1089 h/k tarihinde yazılmıştır.
- 4) İstanbul Millet Kütüphanesi Nüshası, Hekimoğlu, Ali Paşa 812 sayılı, 10. Yüzyıl (16 m), Münzevi'nin Farsça Elyazmaları fihristi, C.6, s.4556'da ona işaret edilmiştir.

Yazarın yaşadığı dönemine en yakın olan Süleymaniye nüshası dil ve içerik açısından asıl metne en yakınıdır. Ancak bu yazma her bölümün başında Arapça

²⁴ Nürî Horâsânî, *Mevlûd'ün-Nebi*, Süleymaniye Ktp., H. S. Ağa, nr. 949, vr. 329b.; İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 1290, vr. 289a.; İstanbul millet Ktp., Hekimoğlu, nr. 10.yy, vr. 394b.; Melik Ktp., nr. 1089, vr. 611.

²⁵ صدر کبار Hz. Peygamberi niteleyen, sıfatı anlamında kullanılmaktadır.

²⁶ Mîtat Çekici, "Mûhammed Nûreddin Kazerûnî'nin Mevlid-i Nûriyye Mesnevisinin İlk Altı Bin Beş Yüz Beyittin Edison Kritiği, Mukaddime Bölümü ve Bazı Bölümler İçin Açıklamalar(Araştırmalar)", Doktora Tezi, Tahran Üniversitesi 2018, 13-17.

ifadelere sahiptir ki onlar bizzat müellif Nureddin Muhammed Kazeronî tarafından nazmedilmiştir. Ne yazık ki 949k tarihli nüshanın bazı baş sayfaları eksiktir. Bu eksiklikler diğer üç bedel nüsha ile giderilmiştir.

Ayrıca şairin mahlasına göndermeler yapan beyitler de mevcut, bazı beyitlerde de Horasan ismi de geçmektedir. Bu sebeple şairin o dönemlerde Horan ekolüne tabi olduğu ve Nuri Horasani ismini de bundan sebep kullanmış olduğu da bir ihtimaldir. Mahlasını belirten beyitler şöyledir:

مولوی نوری خراسانی است او مخزن اسرار پنهانی است او
وه چه نیکو حالتی بوده است او در فصاحت آیتی بوده او²⁷

Horasanlı Nuri Mevlana'dır o Gizli sırların mahzenidir o
Ne kadar güzel bir haletmiş o Belagatte bir ayetmiş o

Yukardaki beyitte şairin ismi Nuri Horasani olarak zikredilmiştir. Horasan o dönemde ilim ve kültür merkezi olduğu için Horasan Ekolü de meşhur olmuştur. Nureddin Muhammed Kazeronî muhtemelen doğum yerinden ayrılıp Horasan'a gitmiştir. Horasan'da bulunduğu için Horasanlı Nuri şeklinde kendisini tanıttığı da düşünülmelidir. Hatta kendisini Horasan'ın Mevlana'sı olarak da övmüştür. Belagat ilminde de yetenekli olduğunu dile getirmiştir.

Nazmettiği mevlid mesnevisinde hiçbir şeyi gizli, kapalı bırakmadığını en ince ayrıntısına kadar detaylı yazdığını belirtmiş, bilinmesi gerekenlerin de kendisinden duyulup bilinmesine işaret etmiştir. Yazarken riyakarlıktan uzak durduğunu, bu eserin nazmetme işi bittiğinde canın da huzur bulduğunu belirtmiş, Vahdet sırlarını yaratılışla ortaya çıktığını ve canana bahşedildiğini açıklamıştır. Canandan kastettiği Resulullah'tır, canın cevherinin ona bahşedildiğini söyler. Bu mevlidi nazmetmedeki amacı da sonsuz saadete ulaşmak ve huzura kavuşmak için olduğunu da belirtir.

سربسر احوالش اول تا اخير شرح ده مگذار چیزی در ضمیر
حال او ز آغاز تا حین ظهور شرح ده چون آیت الله نور

²⁷ Horâsânî, *Mevlûd'ün-Nebi*, İstanbul Üniversitesi Ktp., vr. 1a.

یعنی از این پر خرد بشنو سخن	خیز و مولود محمد نظم کن
آنچه باشد ز ابتدا تا انتها	درکش اندر نظم بی‌روی و ریا
نظم کن مولود احمد را تمام	تا از آن نظمت بود جان را نظام
نظم کن مولود نور احمدی	تا برد جان تو فیض سرمدی
سر وحدت کرد در طبع آشکار	گوهر جان کرد بر جانان نثار ²⁸

Tamamen durumunu başından	Açıkla, hiçbir şeyi
sona kadar	gizli(kapalı) bırakma
Onun halini başlangıçtan	Allah'ın ayeti gibi açıkla
göründüğü kadar	
Yani bu akıllı kimseden dinle	Kalk ve Muhammed'in
sözü	Mevlidini Nazmet
Baştan sona kadar her ne varsa	Nazmet liyakatsiz ve riyasız
Ahmed'in mevlidini bütünüyle	Senin o nazmından cana
nazmet	nizam olsun!
Nur-i Ahmed'in mevlidini	Senin canın sonsuz saadeti
nazmet	bulana dek!
Vahdetin sırrını yaradılışta	Canın cevherini canana
aşikâr etti	bahşetti

Yazar bu eserini orijinali nesir olan bir Mevlid eserden nazmetmiş ancak hiçbir şekilde o eserin ve yazarın ismini belirtmemiştir. Öyle ki birkaç beyittin varlığı ile nazım olan bu eserin nesir bir eserden oluşturulduğu ve kaynağının belirtilmediği bilinebilir. Ancak mevlidlerin asıl olarak kaynağının tamamen Arapça olduğunu biliyoruz. Bu nedenle bu eserinde Arapça nesir bir mevlitten alındığını düşünebiliriz. Ancak tam olarak kaynağının hangi nesir mevlid olduğunu belirtmek zordur.

بود مولودی خوشی نثری فصیح	جمع در وی بود احادیث صحیح
زانکه آن جامع بسی استاد بود	در حدیث او را بسی اسناد بود
نیک تحقیق حدیث آن کرده بود	در علوم دین بسی خون خورده بود

²⁸ Horâsânî, *Mevlûd'ün-Nebi*, İstanbul Üniversitesi Ktp., vr. 8b.; İstanbul Millet Ktp, vr. 9b.; Melik Ktp., vr. 21.

چونکه آن مولود بهتر یافتم در طریق نظم او بشتافتم
و آنچه در وی رفته بود از ماجرا نظم کردم جمله الا نادرا²⁹

Güzel, Fesih bir Mevlid nesriydi	Sahih hadisler onda toplanmıştı
O toplumda birçok üstad(alim) vardı	Hadiste ona çok isnad vardı
O hadisleri iyi araştırmıştı	Dini ilimlerde çok okuma yapmıştı
O mevlidi daha iyi bulduğum için	Onu nazmetmeye koyuldum
Onda gerçekleşen her şeyi (olayı)	Hepsini eksiksiz nazmettim

Şair burada seçmiş olduğu nesir olan mevlid'e işaret etmiş ve var olanlar arasından en iyisini seçtiğini dile getirmiştir. Seçtiği eserin müellifini belirtmese de onun dini ilimlerde ve hakikat yolunda en iyi kimselerden biri olduğu çıkarımına ulaşılabilir. Nesirden nazma geçirirken çok dikkatli davrandığı ve eksikleri metne bağlı kalarak gidermiştir. Metni tam ve eksiksiz bir şekilde nazmetmiş, bazı ibareleri de düzeltmiştir.

Metnin içindeki sorunlu beyit sayısının çokluğuna da işaret etmiş onları düzenlediğini hatta bazı yerleri kendisinin eksilttiğini dile getirmiş ve bu çıkarmayı yapmasının sebebini de belirtmiştir.

آن قدر ابیات کاندرا این کتاب	کرده ام ترتیب در رفع حجاب
بیشتر زان گفته بودم در شهود	کان ز طبع اهل ظاهر دور بود
چون نبد در حوصله اهل زمان	شستم آن من، تا نباشد در میان
گر درین یابید ناگه یک یکی	که شما را اندران باشد شکی
چون به عین صدق آن را بنگرید	محو سازید و ازان بیرون برید ³⁰

Bu kitapta o kadar beyit vardı ki Kapalılığını gidererek

²⁹ Horâsânî, *Mevlûd'ün-Nebi*, İstanbul Üniversitesi Ktp., vr. 8b.; İstanbul Millet Ktp, vr. 9b.; Melik Ktp., vr. 21.

³⁰ Horâsânî, *Mevlûd'ün-Nebi*, Süleymaniye Ktp., vr. 10b.; İstanbul Üniversitesi Ktp., vr. 8b.; İstanbul Millet Ktp, vr. 10a.; Melik Ktp., vr. 22.

	düzenledim
Görünenden çok daha fazlasını söylemiştim	O görünenin yaradılışına uzaktı
Zaman ehlinin tahammülü olmadığı için	Arada kalmasın diye onları azalttım
Eğer onu bire bir aynı bulursanız	Siz ondan şüphe edin
Onun aslı gibi ona bakıp	Ayıkklayın ve ondan çıkartın

Şair, hacimli eserini Akkoyunlu Hükümdarı Sultan Yakup'a takdim etmiş, eserin önsözünde takdim ettiği şahın ismini belirtmiştir. Sultan Yakub'un adaletli biri olduğunu, adaletiyle huzur verdiğini belirtmiş ve Sultanın, dinin yasakladıkları (Dinen yapılması yasak olan emirler ve yasaklar) ortadan kaldırıp şeriatı ve dini kuralları yaygınlaştırmak için çabaladığına vurgu yapmıştır. Adaletin parlaklığını güneşin nurundan daha fazla olduğunu söyleyerek sultanın adaletine övgüler yapmıştır.

برده این گوی سعادت از میان ³¹	بی تکلف شاه یعقوب این زمان
امر بر ترویج شریعت کرد	زانکه مطلق رفع منہیات کرد
بر رعایا ظلّ عدل افراشته	عدل او ظلم از میان برداشته
زیر ظلّ عدل او عالم به خواب ³²	درگذشته نور عدلش ز آفتاب

Şüphesiz bu zamanın şahı Yakup	Saadet topunu ortadan kaldırmış
Mutlak bir şekilde yasaklanmışları bertaraf etmiş	Şeriatı yaygınlaştırmaya koyulmuş
Onun adaleti zulmü yok etmiş	Halkın üzerine adalet gölgesini yükseltmiş
Onun adaletinin nuru güneşi geçmiş	Onun adalet gölgesi altında alem uykuya geçmiş (huzura ermiş)

³¹ Bu beyitteki saadet topundan kasıt toplumun sadece eğlenceye düşkün olması, dini görevlerini unutup yerine getirmemesi. Eğlence noktasında aşırılığa kaçınmasıdır.

³² Horâsânî, *Mevlûd'ün-Nebi*, İstanbul Üniversitesi Ktp., vr. 7a.; İstanbul Millet Ktp, vr. 7b.; Melik Ktp., vr. 18.

Şairin Mevlid Mesnevisi Nakşibendi tarikatı tarafından korunup çoğaltılmış bu sebeple Nuri Horâsânî Nakşibendî'ye mensup olduğuna ihtimal verilebilir. Nuri Horâsânî eserini bazı konularda Mevlana'nın Mesnevisi ile bir tutmuş, kendisini de Mevlâna ve Attar ile kıyaslamıştır. Hatta Mevlana Celaleddin'den "Mela" ya da "Mela-yi Rum" (ملا) «ملاى روم» diye bahsetmiştir.

گر بخوانی این رموز معنوی دان که مستغنی شوی از مثنوی
گر بَدی عطار و ملا در میان سبقتم دادندی ایشان بی‌گمان
بی‌تکلف، سال‌ها خون خورده‌ام تا که راه اندر معانی برده‌ام³³

Eğer bu manevî'nin şifrelerini Mesnevi'den Müstağni
okursan olacağını bil!
Eğer Attar ve Mevlâna Şüphesiz ki onlar bana
(hayatta) olsaydı öncelik tanırdı
Manalara ulaşmak için Abartısız yıllarca kan içtim
(sıkıntı çektim)

Eğer bu manevinin sırlarını okursan Mesnevi'den müstağni olunacağını bilinmesini istemiş ve eğer Mevlâna Celaleddin-i Rumî ve Attar-i Nişaburî sağ olmuş olsaydılar beni kendilerine öncü ederlerdi şeklinde bir beyanatta bulunmuştur. Yani müellif kendisini onlara öncülük edebilecek kadar donanımlı olduğunu düşünmektedir. Kendi eserini yani Mevlid-i Nuriyye'yi Mevlana'nın mesnevisi gibi değerli bir eser olarak değerlendirmiştir.

³³ Horâsânî, *Mevlûd'ün-Nebi*, Süleymaniye Ktp., vr. 328b.; İstanbul Üniversitesi Ktp., vr. 288b.; İstanbul Millet Ktp, vr. 394b.; Melik Ktp., vr. 611.

Sonuç

Değerlendirmek gerekirse Hz. Peygamber'e duyulan derin sevgi ve saygı sonucunda Resulullah'a bağlılığını göstermek amacıyla İslam toplumlarında çeşitli ibadet ve hayırlara vesile olan dini kutlamalar yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir. Rablerine şükür ve Sevgili peygamberine karşı olan sevgilerini göstermek amacıyla Müslümanlar için mevlid kutlaması ayrı özel bir önem taşımaktadır. Âlemlere rahmet olarak son hak dinini tebliğ etmek için dünyaya gelen Hz. Muhammed (sav)'in doğum günü vesilesiyle mevlid töreni büyük bir heyecan ve coşkuyla kutlanmaktadır. Bu önemli günde İslam toplumunda sevinç ve coşku hakimdir, bu önemli günlerde okumak için nesir ve nazım olmak üzere eserler yazılıp okunmuştur. İslam kültürünün bir yansıması olan bu eserler nesilden nesile aktarılmış ve günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Müslüman toplumların edebiyatında bir edebi tür olarak mevlid yazıcılığı gelişme göstermiş ve çok değerli eserler ortaya konulmuştur. İran edebiyatında da Mevlid türü çok yaygın olmamakla birlikte Farsça yazılmış olan mevlidler de mevcuttur ancak bu sayı diğer Müslüman toplumlarda olduğu kadar çok fazla değildir. Olanlar ise genelde aslı Arapça olan mevlitlerdir ve Farsçaya tercüme edilmiştir. Ön plana çıkan mevlidler de daha çok Hz. Hüseyin'in Kerbela olayını anlatan eserler şeklindedir.

Nureddin Muhammed Kazeronî Akkoyunlu devleti Sultanı Yakub'un sarayına tabi olduğu eserinde anlaşılmakta ve Mevlid-i Nuriyye adlı mevlid mesnevisini nazmettikten sonra Sultan Yakub'a takdim etmiştir. Yazar hakkında fazla bir bilgi olmamakla birlikte dönemin ön plana çıkan ve önemli dini hizmetlerde bulunan Kazerûn ailesinden olduğu bir gerçektir. Değinildiği gibi şairin hayatı hakkında yeterli ve net bir bilgi yoktur. Ancak onun eserinin içeriğine bakıldığında bilgi sahibi bir mutasavvıf olduğu ve dini ilimlerde de bilgili olduğu söylenebilir. Şair hacimli eserini Arapça nesir olan bir eserden nazma çekmiş, seçmiş olduğu nesir eserin en iyisi olduğu, sahih hadisleri barındırdığı ve kendisine birçok isnatta bulunulduğunu belirterek seçme sebebini açıklamıştır. Evvela bu eseri nazmetmedeki amacının içindeki coşan ateşi dindirmek ve ruhen huzura kavuşmak için olduğunu belirtmiştir. Yazar dini bilgilerde ve tasavvufi ilimlerde donanımlı olduğu eserinde anlaşılmaktadır.

Kaynaklar

AKARPINAR, R. B., “Türk Kültüründe Dini Törenler ve Mevlid kutlamaları”, Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1999.

AKDAĞ, S., “Süleyman Çelebi’nin Mevlid’i Üzerine”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sy. 36 (2008): 81-98.

AKSOY, H., “Eski Türk Edebiyatı’nda mevlidler”, *Türkiye Araştırmaları Literatür dergisi*, sy. 9 (2007): 323-332.

-----, “Mevlid (Türk Edebiyatı)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 29, Ankara TDV Yayınları, 2004.

ALYILMAZ, S., “Mevlit ve Türk Edebiyatında Mevlit Türü”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sy. 13 (1999), 195-202.

ATEŞ, A., *Süleyman Çelebi Vesiletü’n-necât Mevlid*, Ankara: Türk Tarih Kurumunu Basımevi, 1954.

BAKIRCI, S., *Mevlid Doğuşu ve Gelişmesi*, İstanbul: Akademik Araştırmalar Yayınları, 2003.

CE’FERYÂN, R., *Sehm-i Kâzerûnîhâ Der Tedvîn Sîre-i Nebevî (SAV)*, www.kazeroonema.ir (07.11.2019)

ÇEKİCİ, M., “Mûhammed Nûreddin Kazerûnî’nin Mevlid-i Nûriyye Mesnevisinin İlk Altı Bin Beş Yüz Beyittin Edison Kritiği, Mukaddime Bölümü ve Bazı Bölümler İçin Açıklamalar(Araştırmalar)”, Doktora Tezi, Tahran Üniversitesi, 2018.

DURMUŞ, İ., “Mevlid (Arap Edebiyatı)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 29, Ankara TDV Yayınları 2004.

EROĞLU, S., “Edebi Bir Tür Olarak Mevlitler-Şekil Özelliklerine Dair Bazı Değerlendirmeler”, *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 18 (2010/1), 125-142.

HASİ, A., *Mevlid*, çev. Özer Osman, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2016.

HORÂSÂNÎ, N., *Mevlûd-ün-nebî*, H. S. Ağa, nr. 949: 1-395, Süleymaniye Ktp.

_____, *Mevlûd-ün-nebî*, H. A. Paşa, nr. 812: 1-443, İstanbul Millet Ktp.

_____, *Mevlûd-ün-nebî*, nr. 1089: 1-644, Melik (İran) Ktp.

_____, *Mevlûd-ün-nebî*, nr. 1290: 1-326, İstanbul Üniversitesi Ktp.

KAYA, A., “Cismi’nin Mevlid’i: İnceleme-tenkitli metin-dizin-tıpkıbasım”, Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, 2013.

KEMİKLİ, B., *Mevlid Külliyyâtı*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları-1251, c. I, 2016.

KÖKSAL, M. F., *Mevlid-nâme*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.

ÖZEL, A., “Mevlid: Tarihi ve Dinî Hükmü”, *Divan:Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, (2002/1), 235-246.

-----, “Mevlid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 29, Ankara TDV Yayınları 2004.

PEKOLCAY, N., *Mevlid Süleyman Çelebi*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.

SEZİKLİ, U., “Besteli Mevlid Üzerine İki Yazma Eser”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 8 (1), 179-205.

ŞENGÜN, N., “Hz. Fâtıma Mevlidi ve Vesîletü’n-Necât ile Mukayesesi”, *C.Ü. Fakültesi Dergisi*, sy. XII/2 (2008), 419-438.

-----, “Türk İslam Edebiyatında Manzum Hz. Ali Mevlidleri ve Câferî’nin Mevlûd-i Haydaru’l-Kerrâr’ı”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 36 (2012), 303-324.

TİMURTAŞ, F. K., *Mevlid-Süleyman Çelebi*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları-381, 1980.